

Aviatika

vagy

mókás panamák a Rákoson

Lehet, hogy nagy dicsőséget hoz még a fejünkre a repülőverseny, mert lehet, hogy Paulhan, vagy Latham olyan világrekordot állít fel, mint a cövek. Mert a fiuk gyönyörűen röpködnek. Tegnap például *Efimoff* teljes két óra hosszat volt a levegőben, közben 255 méter magasra szállott föl. *Wagner* egy új típusu monoplánon, a Hanriot-gépen mutatott be igen szép stabil röpködést. Sőt baleset is volt, mert *Chavez* lezuhant és Farmanja apró darabokra tört, anélkül, hogy neki magának a legcsekélyebb baja is történt volna. Kint volt József főherceg is, de egy órai várakozás után eltávozott, anélkül, hogy valamit látott volna, mert a röpködések csak hat óra után kezdődtek. A röpködést környező ügyekben azonban csak bajok vannak, félreértések, tévedések, apró és nagy bolondságok, panamácskák és kényelmetlenségek. Az egész gyönyörű produkció olyan lesz, mint a röpködőgép, amely már messze hasítja a levegőt, de a benzin és olajbűz még sokáig az orrunk előtt kavarg. Mindazokból a furcsa mezei virágokból, amik a Rákoson megteremttek, egy kis csokrot fogunk közönségünknek átnyújtani.

Bér, al-bér, re-albér, szub-albér

Hír támadt arról, hogy a budapesti repülőversenyeket egy itteni bankvállalat rendezi, tehát ezt a vállalatot kell felelősségre vonni mindazért a hibáért, ami a Rákoson történik. Tévedés. Egyetlen budapesti banknak sincs köze a repülőverseny bérletéhez a konzorcium magánemberekből alakult meg. Ezzel az alkalmi konzorciummal kötött szerződést az Aeroklub igazgatósága. A klub részéről aláíró gyanánt *Károlyi Imre* gróf szerepel. E szerződés, melyet *A Nap* tudósítójának volt alkalma részletesen tanulmányozni, a repülőtér összes jogait *nyolcvanötezer koronáért* adja át a konzorciumnak. A nyolcvanötezer korona — akárcsak a használati díj — előre volt lefizetendő. Természetes, hogy a konzorcium azokat a jogokat, amiket lehetett, továbbadta albérletbe. A vendéglői jogot például átnyújtotta egy Weber nevű korcsmárosnak, azzal a kikötéssel, hogy az italok és az élelmiszerek árai nem lehetnek magasabbak, mint aminők kint a lóversenytéren, *hozzászámítva tíz percent* szállítási költséget. Arra azonban nem gondoltak, hogy a lóversenytéren a kristály-víz üvege például *egy korona negyven fillérbe* kerül, amit ott kevesebb ember vesz észre, részben, mert már régen úgy van, részben, mert odakint ugyis mindegy, hogy mit fizetnek egy pohár ásványvizért, ha megelőzően ötszáz koronát nyertem, vagy veszítettem. Az albérlők természetesen busás haszonra számítottak, mert az Aero-klub úgy csinálta a számítását, hogy a versenytéren félháromtól esti nyolcig a legelvezőbb élet fog uralkodni és a tíz verseny nap alatt legalább két millió ember fordul meg a Rákoson. Ezen az alapon az alkohorsmáros háromezer hektoliter sör fogyasztásra számított. Utólag azonban jelentkezett a klub, hogy vizet a korcsmárosnak nem szabad árusítania, csak *Borszéki savanyut*. Mert az a legjobb. Mert *Krausz Pál* az igazgatója. A konzorcium ugyan kikötötte, hogy a Borszékit, ha már csak azt mérik, olcsón mérik, de az albérlők aléláru-

sítói tizenöt krajcárt is szívesen elvettek egy pohárért. Ez már nem olcsó . . .

500 korona Amerigónak

Bérbeadták a repülőgép-kiállítás jogát is. Mindamellett, mikor a gyermek-Bilek történt, az Aero-klub rendelkezése következtében a *kisereglett harmincezer gyerek egyetlen hangárt sem talált nyitva*. Sőt utóbb, mikor a gyerekek már órákhosszat ácsorogtak és napszúrást kaptak, igen, még utóbb sem nyitották ki a hangárokat és repülés sem történt, noha a gyerekeknek próbafelszallásokat ígértek. A konzorcium jelenlevő tagjai kétségbe voltak esve, de segíteni nem tudtak. Amerigo, az olasz aviatikus kijelentette:

— La direction ne veu pas que nous voliones. (Az igazgatóság nem akarja, hogy repüljünk.)

A konzorcium egyik tagja erre a saját tárcájába nyult, kivett öt darab százkoronást és ezt mondta Amerigónak:

— Nézz, mester, röpködjön nekünk egy pindurkát.

Mire Amerigo nyereg alá dugta a pénzt, kivitte biplánját a tér közepére s röpködött is a gyerekeknek. Röpködött ötér' . . . És a gyerekek örültek.

Értéktelen jogok

A konzorcium bérbevette jogok közt volt a fotografálási jog is. A konzorcium persze nem fotografált, mert egy konzorcium nem szokott fotografálni. Hanem bérbeadta a fotografálási jogot *Guttmann* urnak *hétezer koronáért*.

— Mit fotografáljak? — szolt *Guttmann* és albérletbe adta az egész mesterséget *Csukássy* doktornak.

— Mit fotografáljak? — szolt *Csukássy* doktor és fotografálási jegyeket bocsátott ki, darabonként egy koronáért. Vagyis, aki egy koronát lefizet, annak joga van a területen belül fotografálni.

— Mit fotografáljak? — szolt a közönség és az első két napon összesen *negyvenegy* fotografálási bilétát vett meg, kerek negyven koronáért.

De volt még egy pár ilyen értéktelen jog is. A konzorcium nem tudta értékesíteni a *virágárusítás, a bazárfelállítás, a látcsőosztogatás, a ruhatár és a cipőtisztítás jogát*, holott mindezekért készpénzt fizetett az Aeroklubnak. Ámbár e sorok írója a saját szemével látta, mikor a telepen valakinek a cipőjét pucolták. Valószínű, hogy az illető jövedék-kihágási bírságot fizetett.

Garázs-díj, reklám, programm

A konzorcium megkapta azt a jogot is, hogy garázst építhessen a vendégek automobiljai számára. A garázsban három koronát kellett volna fizetni minden járműnek. Ebből csakugyan lett volna valami jövedelem, mert autók mindennap szép számmal pöfögnek ki a versenytérre. A garázst meg is építették, *de a rendőrség nem engedélyezte*. Így az automobilonak a szabad ég alatt állnak, egészen ingyen és a konzorcium jeget aszalhat a garázsban. Ugyancsak megkapta és *hatezer koronáért* továbbadta a konzorcium a reklámjogot. De ki hirdet nyáron? És ki hirdet éppen a Rákoson? E kérdések folyományaképp a reklám-üzlet is befagyott.

A programról is azt hinné az ember, hogy albérletben jelent meg. Olyan rossz. Ugy vélték, hogy valami kis banktisztviselő írta össze, aki még életében nem látott röpködőgépet. De nem így van. A szerződés kiköti, hogy a program szövegét az aero-klub adja, sőt annyira ellenőrzi, hogy a korrekturát köteles maga az ügyvezető igazgató vagy a helyettese elolvasni. A szöveget május tizedikén kellett volna nyomdába küldeni, hogy agítálni lehessen vele. De a kézirat csak huszonhetedikén érkezett meg, tele képtelenségekkel, rossz számozással, mindenféle ostobasággal. Aztán napi programokat is adtak ki, amikre igazán nincs szükség. Mert hiszen mindennap mindenki röpköd, ha tud, mindenféle díjért, ha lehetséges. Mert a röpködés az időtől, a szélétől függ.

Zsetónok, a mamának

Most jön, kérem, a teteje, a legteteje annak a sok komikumnak, ami a röpdülés körül összeröpdül. Szürke házikókat is építettek, szép fehérre gyalult deszkákból, csinos kagylókat, (magyarul: muslikat) tettek belé és vízvezeték helyett ellátták tözegszóró gépekkel. A tözegszóró gép a mama, aki minden alkalommal, illetve minden alkalom után egy marék tözeget szór a dologra. Egyéb berendezése azonban modern ezeknek az építményeknek, vagyis van rajtuk számológép, amely minden ajtónyitást följegyez, aztán ezeknek a számoknak alapján történik az elszámolás a mamuskával. Ahány szám, annyi hatos. Történt erre az első napon, hogy a vezetőség egy embere is fölkereste a házikót, mert a vezetőség embere is ember, fölkereste és nem fizetett előre, sőt, mikor kilépett és a mama odaállt a pénzt kérni, akkor sem fizetett.

— Nagyságos ur! az istenért! — mondta a mama, — akkor én ráfizetek az ön esetére egy hatost.

A nagyságos ur azonban kivette a zsebéből a szerződést és megmutatott egy záradékot, amelynek értelmében a vezetőség, az összes zsüritagok ingyen használhatják a szürke házikókat. Ezt a kérdést tehát el kellett intézni. Az elintézés pedig az, hogy a zsüritagok közt — csupa mágnás és milliomos! — ötszáz zsetónt osztottak ki. S míg a többi ember egy hatost ad, ha kijön, a zsüritag egy zsetónt nyom oda a mamának, amikkel majd utólag elszámolnak, nehogy a mama azt mondhassa, hogy csupa zsüritag kereste fel őt szende magányában...

Végső akkordok

Az albérlők tehát rosszul jártak, de mert elveszíteni nem akarják a pénzüket, csinálni szeretnének valamit.

Ők ugyanis több százezer koronát fektettek be a rövid lejáratú üzletbe s ellátták bódéikat sörrrel, hűsítő italokkal, süteménnyel, falatozni való jókkel abban a hiszemben, hogy busás nyereséggel adnak túl mind ezeken. Nem így történt a dolog. Közönség nincs. Nincs kinek eladni a holmit. A rendőrség is akadékoskodik és nem engedi szabadon járni-kelni az elárusítókat. E bajok miatt nagy az elkeseledés a bérlők körében. Elhatározták, hogy holnap délelőtt 11 órakor tiltakozó gyűlésre jönnek össze a Gambinus étteremben s deputációt menesztenek a polgármesterhez, akitől bajaik orvoslását várják.

A keddi verseny

— III. nap —

Nincs kedvük a pilótáknak

Mi lesz ebből az aviatikai versenyből? Ma a harmadik napja, ma a legértékesebb verseny s a legjobb versenyzők nem állanak a starthoz. A távolsági versenyre mindössze hárman neveztek, Illner, Engelhardt és Frey az utóbbinak sincs sok kedve az induláshoz. Nem szomorú?! Itt van egy csomó elismert kitűnő pilóta: Latham, Paulhan, Efimoff, Rougier, akik mindannyian rekordot javított, játszva ment neki a legnagyobb távolsági versenyeknek s jobbra nem is vesz részt a versenyekben. Miért?! Az aviatikusok azt mondják, hogy a rendező-bizottság rosszul csinálja a dolgát. Senki sem tudja előre, mi a program. Ezt csak a legutóbbi percekben ötletszerűen határozzák meg. Itt van aztán a távolsági verseny. Ilyen mérközéseknél automobilon szokták mutatni a légi utasoknak az utat. A franciák indulni is akartak, de nincs elegendő automobil. Kértek, ismételték, a jury kijelentette, hogy sajnálja, nem tud többet adni.

— Akkor utazunk — mondta Paulhan és Efimoff kontrázott neki.

Ugy volt, hogy az aviatikusok, az osztrákok és a szárnyatlan magyarok kivételével — pakolnak és itthagyják ezt a szép mezőnyt. Valahogy aztán mégis elintézték a dolgot és most, várakozó álláspontot foglaltak el a versenyzők. Annyi azonban bizonyos, hogy valami nagy versenyzési láz nincs közöttük.

Repülnek Győrig

Győr nagy napjára egész Győr talpon és már kora délután ott van a célnál, ahova a számítások szerint legjobb esetben félöt órákor érkeznek meg a versenyzők.

Az utazási verseny részletes programja a következő:

Utazási verseny. 200.000 korona. (Nemzetközi nyílt verseny.) Nyitva a Magyar Aero-Klub verseny- és rekordszabályzata értelmében C) osztályba sorolandó mindenemű motoros repülőgép számára. I. díj 100.000 korona, II. díj 35.000 korona, III. díj 20.000 korona. A fenti díjak valamelyikét elnyerő magyar honos külön jutalma 45.000 korona.

Mindegyik versenyzőnél van egy pontos térkép. Utmutatóképp különben a sportbiztosok automobiljai szolgálnak.

Szerencsétlenség

A repülőversenyterén különben ma újra szerencsétlenség történt. A villamos megállónál Német György villamosvasúti munkás két kocsit akart összekapcsolni. A hátulso kocsit azonban időelőtt megindult és Német György a két kocsit ütközője közé került. A szegény ember életveszélyes zúzódásokat szenvedett. A lakásán ápolják.

TÖRZS-HAMLET a járásbiróságon

Ülji vagy fizetj!
— ez itt a kérdés

Ma volt a Törzs-tárgyalás. Telt ház. Törzs mégis csak tud egy telt házat csinálni, ha nem is a Magyar Színházban. A rendező, azaz hogy a bíró, dr. Polányi jelt adott, hogy kezdődhet az előadás, az andalító művész azonban nem volt jelen.

Dr. Mezei Sándor, mint Törzs Jenő képviselője jelentkezett.

— Felem nincs jelen!

Az ügyvéd ezután a művész nevében bocsánatot kért. Beismeri, igaz, hogy a művész megütötte Nádassy Natáliát, igaz, hogy ismételtén sértegette, de istenem, — Törzs, Törzs bocsánatot kér. Ennek dacára Nádassy Natália, a megbántott színésznő itéletet kért és joggal.

— Mennyi fizetése van Törzsnek? — kérdezte a bíró, aki már ekkor a büntetés összegére gondolt.

— Hatzezer korona, — mondta az egyik tanu.

— Kérem figyelembe venni, — mondotta egy másik — hogy Törzs leendő férj. A nyáron már meg lesz az esküvője.

A tanuvallomások után az ügyvéd megtartotta a védőbeszédét. Még egyszer bocsánatot kért és enyhe itéletet. Kérte, hogy legyen tekintettel a bíróság a művész különös egyéniségére, finom egyéniségére, amely a legkisebb érintésre is a legerősebben rezonál. S hogy Törzs, amikor játszik, se hall, se lát... Ön-kívületbe hozza a szerep.

A bíró megállította a védőt.

— Pardon — mondta — akkor akár meg is ölhetné volna a kisasszonyt. Vagy mi más, egy izgalmas tárgyalás után nekünk meg verekedni kell. Nem mondott többet, hanem kihirdette az itéletet.

Törzs Jenő kiskoru színészt több rendbeli becsületsértésért kétszáz korona pénzbüntetésre itélem. Nem fizetés esetén a büntetés tíz napi fogházra változtatható át.

Igy ért hát ma véget hivatalosan a kitűnő művész szép kalandja. (Életrajzírók figyelembe!)